

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики**

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

**НЕЙРОЛІНГВІСТИКА /
NEUROLINGUISTICS**

підготовки	бакалавра
спеціальності	035 Філологія
освітньо-професійної програми	Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика
форма навчання	денна, заочна
курс	3-й
семестр	VI
підготовки	бакалавра

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «НЕЙРОЛІНГВІСТИКА / NEUROLINGUISTICS» підготовки бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика.

Розробник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики
Каліщук Д. М.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри прикладної лінгвістики

протокол № 1 від 31.08.2021 р.

Завідувачка кафедри: Біскуб І. П

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 (денна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика. Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90 год. / 3 кредити		Рік навчання 3-ий
		Семестр 6-ий
		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 20 год. Консультації 6 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 40 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання	<i>Англійська</i>	

Таблиця 1а (заочна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Зочна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика. Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90 год. / 3 кредити		Рік навчання 3-ий
		Семестр 6-ий
		Лекції 6 год.
		Практичні (семінарські) 4 год. Самостійна робота 68 год. Консультації 12 год.
ІНДЗ: немає		Форма контролю: залік
	Мова навчання	<i>Англійська</i>

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Каліщук Діана Миколаївна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	Доцент кафедри прикладної лінгвістики
Посада	Доцент
Контактна інформація	м.т. (099)3569594;
	diana_kalishchuk@vnu.edu.ua,
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
	Очні консультації: в день проведення лекцій / семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну скриньку, зазначену в силабусі.

III. Опис дисципліни

Анотація курсу. Силабус навчальної дисципліни «Нейролінгвістика / Neurolinguistics» призначений для студентів-бакалаврів 3 року денної форми та 3 року заочної форми навчання спеціальності «Прикладна лінгвістика» факультету іноземної філології.

Дисципліна є дотичною до курсів «Клінічна лінгвістика» та «Психолінгвістика». Упродовж вивчення дисципліни студенти отримують базові знання про основні ідеї, поняття та напрями нейролінгвістики як галузі прикладної лінгвістики, що досліджує мозкові механізми мовленнєвої діяльності, а також зміни у процесах мовлення, які виникають при ураженнях мозку. Студенти ознайомляться із основними методами нейролінгвістичних досліджень.

Вивчення цієї дисципліни дасть можливість студентам ознайомитись із:

- Найновішими досягненнями у вивченні системи мови у співвідношенні з мозковим субстратом мовної поведінки;
- Дізнатись про особливості роботи мозку, як у мозку організована мова, як утворюються нейронні мережі тощо;

Об'єктом курсу є нейролінгвістика як наука, що поєднує в собі методи і парадигми лінгвістики та нейропсихології, а **предметом** є сучасні методи та методики нейролінгвістики, одиниці та принципи організації нервової системи, що забезпечують мовленнєво-мисленнєву діяльність людини, нейрофізіологічні аспекти засвоєння рідної та іноземної мови, клінічні дослідження в сфері мовленнєвих та мовних патологій.

Пререквізити. Вивчення курсу «Нейролінгвістика / Neurolinguistics» передбачає використання контенту таких дотичних дисциплін: **клінічної лінгвістики** (будова головного мозку, домінантність, латералізація, знання та розуміння причин виникнення мовних та мовленнєвих патологій), **основ прикладної лінгвістики, психолінгвістики** (сучасні методи психолінгвістичних досліджень, принципи побудови нейронних мереж у мозку, форми представлення та зберігання знань в мозку), **теоретичного курсу основної іноземної мови** (знання особливостей

функціонування мовних одиниць різних рівнів), **лексикології** (обізнаність зі словниковим складом мови).

До **постреквізитів** (дисциплін, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються в процесі вивчення курсу нейролінгвістики) належать **«Новітні тенденції сучасної лінгвістики»**, **«Системи штучного інтелекту»** тощо.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Нейролінгвістика / Neurolinguistics» є ознайомлення студентів із основними положеннями і завданнями сучасної нейролінгвістики як науки, що поєднує в собі методи та парадигми лінгвістики і нейропсихології.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нейролінгвістика / Neurolinguistics» є формування у студентів теоретичних і методологічних знань в області нейронауки, зокрема, нейролінгвістики; формування навиків критичного аналізу сучасних нейролінгвістичних досліджень; вивчення студентами основних сучасних інструментальних методів дослідження в нейролінгвістиці.

Опанувавши курс «Нейролінгвістика / Neurolinguistics», студенти зможуть розуміти принципи організації нервової системи, які забезпечують мовленнєво-мисленнєву діяльність людини; будуть ознайомлені із нейрофізіологічними аспектами оволодіння рідною та іноземною мовами; будуть ознайомлені із клінічними дослідженнями в області порушень мовлення, читання, письма, а також мовленнєвими порушеннями, які супроводжують психічні розлади; будуть ознайомлені із сучасними методами і методиками нейролінгвістики та клінічної нейролінгвістики – електрофізіологічними та гемодинамічними.

Результати навчання (компетентності).

Опанувавши курс «Нейролінгвістика / Neurolinguistics», студенти набудуть таких компетентностей:

Інтегральної компетентності (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов) **(ІК)**.

1. Загальних компетентностей:

- Здатність бути критичним і самокритичним **(ЗК 4)**.
- Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями **(ЗК 5)**.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел **(ЗК 6)**.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми **(ЗК 7)**.
- Здатність працювати в команді та автономно **(ЗК 8)**.
- Здатність спілкуватися іноземною мовою **(ЗК 9)**.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу **(ЗК 10)**.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях **(ЗК 11)**.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій **(ЗК 12)**.
- Здатність проведення досліджень на належному рівні **(ЗК 13)**.

2. Фахових компетентностей:

- Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ **(ФК 1)**.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні **(ФК 2)**.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и) **(ФК 3)**.

- Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань (ФК 8).

Очікувані **програмні результати навчання**. Опанувавши курс «Нейролінгвістика / Neurolinguistics», студенти зможуть:

- Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації (ПРН 1).
- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати (ПРН 2).
- Організовувати процес свого навчання й самоосвіти (ПРН 3).
- Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності (ПРН 6).
- Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють (ПРН 12).
- Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності (ПРН 16).
- Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання (ПРН 17).
- Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології (ПРН 19).

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2 (Денна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Інд.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Neurolinguistics, Neuroanatomy, Neurophysiology							
Тема 1. Neurolinguistics as a branch of science. Levels of the Nervous System Analysis.		4	2		6	1	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 2. Neuroanatomy. The structure of the central nervous system. Cerebral hemispheres asymmetry.		4	4		7	1	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 3. Neurophysiology of language and speech. Neurocognitive models. Bilingualism.		4	4		7	1	ДС + ДБ + РК / 10
Разом за модулем 1		12	10		20	3	20
Змістовий модуль 2. Methods of Neurolinguistics							

Тема 4. Neurodegenerative conditions. Dyslexia, dysgraphia.		4	2		6	1	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 5. Aphasiology. Aphasias: types and causes. Intra-operational mapping.		4	4		7	1	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 6. Methods of neurolinguistics. Electrophysiological (EEG,MEG), neurovisualising (MRT) and stimulating (tDCS, TMS, DES) methods.		4	4		7	1	ДС + ДБ + РК / 10
Разом за модулем 2		12	10		20	3	20
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота 1							Т / 30
Модульна контрольна робота 2							Т / 30
Усього	90	24	20		40	6	

Таблиця 2а (Заочна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Інд.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Neurolinguistics, Neuroanatomy, Neurophysiology							
Тема 1. Neurolinguistics as a branch of science. Levels of the nervous System Analysis.		1			10	2	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 2. Neuroanatomy. The structure of the central nervous system. Cerebral hemispheres asymmetry.		1	1		12	2	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 3. Neurophysiology of language and speech. Neurocognitive models. Bilingualism.		1	1		12	2	ДС + ДБ + РК / 10
Разом за модулем 1		3	2		34	6	20
Змістовий модуль 2. Methods of Neurolinguistics							
Тема 4. Neurodegenerative conditions. Dyslexia, dysgraphia.		1			10	2	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 5. Aphasiology. Aphasias: types and causes. Intra-operational mapping.		1	1		12	2	ДС + ДБ + РК / 5
Тема 6. Methods of		1	1		12	2	ДС + ДБ +

neurolinguistics. Electrophysiological (EEG,MEG), neurovisualising (MRT) and stimulating (tDCS, TMS, DES) methods.							PK / 10
Разом за модулем 2		3	2		34	12	20
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота 1							Т / 30
Модульна контрольна робота 2							Т / 30
Всього годин/Балів	90	6	4		68	12	

Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 3

Тема	Кількість Годин		Питання для самостійного опрацювання
	<i>денна форма</i>	<i>заочна форма</i>	
Тема 1. Neurolinguistics as a branch of science. Levels of the nervous System Analysis.	6	10	Fields and branches of neuroscience. Methods of the Nervous System analysis.
Тема 2. Neuroanatomy. The structure of the central nervous system. Cerebral hemispheres asymmetry.	7	12	Brodmann areas. The theory of systemic dynamic localization of higher psychic processes.
Тема 3. Neurophysiology of language and speech. Neurocognitive models. Bilingualism.	7	12	Psycholinguistics vs Neurolinguistics. Language representation in brain.
Тема 4. Neurodegenerative conditions. Dyslexia, dysgraphia.	6	10	Autism spectrum and other conditions
Тема 5. Aphasiology. Aphasias: types and causes. Intra-operational mapping.	7	12	The use of linguistic knowledge in diagnostics and therapy of language disorders. Anesthesia awareness surgery.
Тема 6. Methods of neurolinguistics. Electrophysiological (EEG,MEG), neurovisualising (MRT) and stimulating (tDCS, TMS, DES) methods.	7	12	Instrumental methods of neurolinguistic analysis. The history of functional mapping of the brain.
Разом:	40	68	

IV. Політика оцінювання

Розподіл балів та критеріїв оцінювання. При вивченні навчальної дисципліни «Нейролінгвістика / Neurolinguistics» студент виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування лекцій, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до семінарських занять (аналіз теоретичних відомостей, опрацювання конспекту лекції, володіння термінологічним словником дисципліни, підготовку відповідей згідно плану семінарських занять, доповнення та коментарі відповідей інших студентів, підготовку презентацій).

Поточним контролем передбачені відповіді на семінарських заняттях, що має на меті перевірку рівня знань, присутність на лекціях, наявність конспекту та виконання науково-дослідних пошукових (самостійних) завдань. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за два змістових модулі (ЗМ), становить 40.

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

У разі відсутності з поважної причини на лекційному занятті студент представляє конспект теми, яку вивчали на пропущеному занятті. За відсутності на практичному (семінарському) занятті студент може підготувати коротку доповідь чи презентацію на вибрані питання із семінарського заняття.

Якщо студент хоче покращити підсумковий бал за аудиторну роботу, пропонується підготовка та захист презентації на одну із запропонованих тем (на вибір), або написання реферату.

Студенти, які є учасниками відповідних проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками тематичних студентських олімпіад, мають право отримати додатково 5 балів до поточного оцінювання за семестр.

Студентам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#). Згідно встановленого порядку можуть бути визнані результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не більше 6 кредитів за навчальний рік), або окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені силабусом.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів.

Студенти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО (див. [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності.

Під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності учасники освітнього процесу повинні керуватися правилами, визначеними законом, дотримуватися навчальної етики та академічної доброчесності. Учасники процесу

навчання повинні дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу, а також толерантно ставитися до інших. З метою забезпечення довіри до результатів навчання суворо забороняється списувати під час контрольних робіт, тестів чи екзамену. Всі виконані студентом письмові роботи за наявності сумнівів в академічній доброчесності можуть бути перевірені за допомогою систем антиплагіату.

Дотримання академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»):

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з університету;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Студент допускається до складання заліку за умови вчасного виконання усіх видів завдань, передбачених силабусом навчальної дисципліни, в терміни, передбачені силабусом. У випадку незадовільної підсумкової оцінки студент має можливість повторного складання усного заліку викладачу відповідно до переліку запропонованих питань в терміни, визначені розкладом залікової сесії.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється лектором і може проводитись лише один раз згідно із розкладом проведення лекційних занять. Відсутність студента на модульному тесті оцінюється у “0” балів. Повторне складання підсумкового модульного контролю для студента можливе за умови його відсутності з поважної причини відповідно до графіка, затвердженого кафедрою прикладної лінгвістики. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за модульну контрольну роботу в межах змістового модуля, становить 30. Максимальна кількість балів за модульний контроль після написання двох модульних контрольних робіт дорівнює 60.

Рівень знань студента за поточний і модульний контроль оцінюється в балах, фіксується у журналі після вивчення кожного змістового модуля. Підсумкова оцінка за національною шкалою заноситься в залікову відомість.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки студент має можливість повторного складання усного заліку викладачу відповідно до переліку запропонованих питань.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основний перелік:

1. Воробйова Л. М. Психолінгвістичний глосарій / Л. М. Воробйова. 2-ге вид., доп. Рівне : Волин. береги, 2011. 128 с.
2. Жаворонкова Л. А. Нейрофизиология: межполушарная асимметрия мозга человека (правши-левши). Монография. 2019. 217 ст. URL: <https://urait.ru/book/neyrofiziologiya-mezhpolusharnaya-asimetriya-mozga-cheloveka-pravshi-levshi-427451>
3. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Луцьк: РВВ «Вежа», 2008. 188 с.
4. Засекін С.В. Нейролінгвістика сьогодення: теорія і практика. *Людина. Комп'ютер. Комунікація*. Зб. наук. статей. Львів: НУ "Львівська політехніка", 2010.
5. Ковалева А. В. Нейрофизиология, физиология высшей нервной деятельности и сенсорных систем. 2019. URL: <https://urait.ru/book/neyrofiziologiya-fiziologiya-vysshey-nervnoy-deyatelnosti-i-sensornyh-sistem-432852>
6. Корсакова Н. К., Московичюте Л. И. Клиническая нейропсихология. 2019. URL: <https://urait.ru/book/klinicheskaya-neyropsihologiya-439039>
7. Bortoletto M, Veniero D, Thut G, & Miniussi C. 2015. The contribution of TMS-EEG coregistration in the exploration of the human cortical connectome. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&site=eds-live&db=edsbas&AN=edsbas.657C755E>
8. Duane E. Haines, & Gregory A. Mihailoff. (2018). Fundamental Neuroscience for Basic and Clinical Applications E-Book. Philadelphia, PA: Elsevier. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&site=eds-live&db=edsebk&AN=1616581>
9. Lopez-Garcia A. The Neural Basis of Language. Muenchen : Lincom Europa, 2007. 128 p.
10. Sperry R. Hemisphere disconnection and unity in conscious awareness / R. Sperry // American Psychologist. – 1968. – Vol. 23 (10). – P. 723–733.

11. Steinberg D. Psycholinguistics. Language, Mind, and World / D. Steinberg. – L. ; N.Y. : Longman, 1982. – 240 p.
12. Sternberg R. J. Cognitive Psychology / R. Sternberg. – Fort Worth : Wadsworth Publishing, 2002. – 624 p.

Додатковий перелік:

1. Засекіна Л.В. Вступ до психолінгвістики : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Засекіна Л. В., Засекін С. В. Острог: Нац. ун-т «Острозька академія», 2002. 168 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми [Підручник]. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.
3. Cairns H. Psycholinguistics: An Introduction. Austin : Pro-ed, 1999. 226 p.
4. McNeill D. Psycholinguistics: A New Approach. N. Y. : Harper & Row, 1987. 290 p.
5. Harley T. The Psychology of Language. From Data to Theory. N. Y. : Psychology Press, 2008. 602 p.